

Хэнтий аймаг дахь Төрийн аудитын газар

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТЫН АУДИТЫН
ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

ХЭА-2026/05-22-ШТА-НА

НИЙЦЛИЙН АУДИТ

**“УЛС, ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН 2025 ОНЫ
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН”**

**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
83 ХУВЬ НЬ ХЭРЭГЖСЭН
БАЙНА.**

Хэрлэн сум
2026 он

ХЭНТИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Аудитын сэдэв: “Улс, орон нутгийн төсвийн 2025 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн”

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дах хэсэгт заасан бүрэн эрхийн хүрээнд Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 2025 оны 25 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2025 оны А/179 дүгээр тушаалыг үндэслэн тус аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

АУДИТЫН ГОЛ ДҮГНЭЛТ:

**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ 83 ХУВЬ НЬ
ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА**

Тайланг хүргүүлсэн этгээд:

Үндэсний аудитын газар, Хэнтий аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга, аймгийн ХААГ, аймгийн ГХБХБГ, аймгийн ОНӨГ

Нэмэлт мэдээлэл, мэдээллийн эх сурвалж:

Хэнтий аймаг, Хэрлэн сум, Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын байр, Хэнтий аймаг дахь Төрийн аудитын газар,

e-mail: khentii@audit.gov.mn, Утас:7056-2112

Чингис хот
2026 оны 04 дүгээр сарын 09

Аудитын харилцан хамаарал:

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт сайжирч, төсөл, арга хэмжээ богино хугацаанд хэрэгжинэ,
- Аудитыг хийснээр улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтад тавих захиалагчийн хяналт сайжирч гэрээний хугацаанд хэрэгждэг болно,
- Аудитыг давтан хийсний дүнд зөрчил буурна.

Аудитын зорилго, зорилтууд, хамарсан хүрээ:

Аудит хийж, аудитын дүн, дүгнэлт, зөвлөмжийг аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, аймгийн Засаг дарга болон холбогдох албан тушаалтанд танилцуулж, иргэд олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилго чиглэгдэв.

- *Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг оновчтой төлөвлөсөн эсэх,*
- *Төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг хууль журмын дагуу зохион байгуулж хяналт тавьсан эсэх,*
- *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хугацаанд нь гүйцэтгүүлж төлөвлөсөн үр дүнд хүрсэн эсэх,*

Аудит хийхэд гарсан хүндрэл бэрхшээл:

Аудит хийхэд хүндрэл бэрхшээл гараагүй

Нийцлийн аудитаар нийт 2,113.4 сая төгрөгийн 3 зөрчил илрүүлснээс зөрчлийг давтан гаргахгүй байх 1 албан шаардлагыг аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газарт, зөрчил арилгах 1 зөвлөмжийг аймгийн Засаг даргад хүргүүлж, аудитын дүнд үндэслэн 1 саналыг Үндэсний аудитын газарт хүргүүллээ.

Аудитын гол үр дүн:

БҮЛЭГ 1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх зарим төсөл, арга хэмжээ нь хөрөнгө оруулалтын төсөвлөлтийн шаардлагад нийцэхгүй байна.

1.1. Хөгжлийн бодлогын баримт бичигтэй уялдсан, нэн тэргүүнд хэрэгцээ, шаардлагатай төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2025 онд хэрэгжих орон нутагт эрх шилжүүлсэн 6 төсөл арга хэмжээний 4 нь өмнөх оноос дамжин хэрэгжих, 2 төсөл арга хэмжээг шинээр хэрэгжүүлэхээр батлагдсан байна.

Шинээр хэрэгжүүлэх “Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/-ын төсөл, арга хэмжээг боловсролын салбарын барилгын нэн шаардлагатай засварын ажлуудын хүсэлтийг үндэслэн, “Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/” төсөл арга хэмжээг Хэрлэн суманд орон сууцны барилгажилт нэмэгдэж байгаа, гэр хорооллын айл өрхийг инженерийн шугам сүлжээнд холбож ая тухтай амьдрах орчныг бүрдүүлэх зэрэг зорилтыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан дунд хугацааны бодлогын баримт бичигтэй нийцүүлэн төлөвлөсөн байна.

- ✓ Монгол улсын хөгжлийн 2025 онд баримтлах бодлогын тэргүүлэх чиглэлийн 3.2.9¹, төлөвлөгөөний 3.2.1¹, 2.3.2.6¹-д гэх зорилтуудтай,
Эх сурвалж: Монгол Улсын Их хурлын 2024 оны 35 дугаар тогтоол "Монгол улсын хөгжлийн 2025 оны төлөвлөгөө батлах тухай"
- ✓ Аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.4.2.1.1, 4.3.1.3, 4.4.2.3.2, 2.2.1.6.2, 1.1.1.1.2, 2.2.1.6.2 зорилттой нийцүүлсэн байна.

1.2. ТЭЗ нь төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаатай уялдуулж тэнцүү хуваарилж төлөвлөөгүй байна.

Шинээр эхлэх 2 төсөл, арга хэмжээний зураг, төсвийг магадлалаар хянуулж, газрын зөвшөөрөл, холбогдох техникийн нөхцөлтэй байх шаардлагийг хангасан боловч 1 төсөл, арга хэмжээ нь Төсвийн тухай хуулийн 29.3.5¹-д, Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан "Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам"-ын 3.3.4.2² дахь заалттай нийцэхгүй байна..

Нийт 8,181.2 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй "Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/" төсөл арга хэмжээг 2025-2027 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж 2025 онд 2,113.4 сая төгрөг буюу 25.8 хувийг баталсан байна.

Шийдвэрлэлт: /УАГ-т санал хүргүүлэх/

Чингис хотын бохир ус татан зайлуулах нэгдсэн шугамыг шинэчилснээр Чингис хотын 24 мянган хэрэглэгчдийн өсөн нэмэгдэх хэрэгцээг 2050 он хүртэл хангах, бохир ус цэвэрлэх 3000м³ багтаамжтай цэвэрлэх байгууламжийг бүрэн ашиглах боломжтой болж байна

УТХО-аар ТЭЗҮ, цахим систем, тоног төхөөрөмжийн төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх эрх орон нутагт шилжиж ирээгүй байна.

БҮЛЭГ 2. Захиалагчаас ажлын тоо хэмжээг хүргүүлэхдээ төлөвлөгөөнд заасан хугацааг баримтлаагүйгээс худалдан авах ажиллагааг хугацаанд нь зохион байгуулах боломжгүй болсон байна.

2.1. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг хуулийн хугацаанд боловсруулан батлуулсан ч захиалагчаас ажлын тоо хэмжээг гаргаж төлөвлөгөөнд заасан хугацаанд хүргүүлээгүй байна.

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.3, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.7 дахь заалтын хүрээнд Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайдын 2025 оны 25 дугаар тушаалаар "Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/", 45 дугаар тушаалаар "Инженерийн бэлтгэл арга хэмжээ-Бэрх тосгоны үерийн хамгаалалтын барилга

¹ "Шинээр эхлэх барилга, байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож, гурван жилд багтаан санхүүжүүлж, дуусгах;"

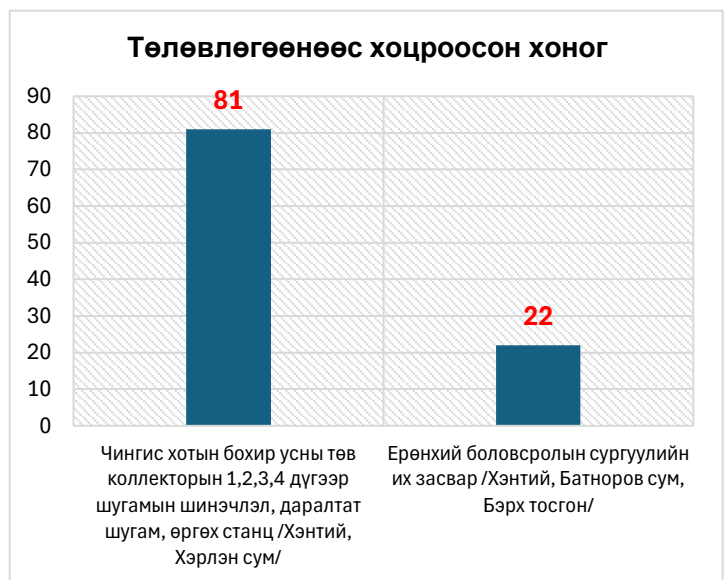
² "шинээр эхлэх барилга байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох хэсэг нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож тусгах."

байгууламж, хөрсний ус зайлуулах шугам сүлжээ /Хэнтий, Батноров сум”, Сангийн сайдын 2025 оны 44 дүгээр тушаалаар “Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон” төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх эрхийг аймгийн Засаг даргад тус тус шилжүүлсэн байна.

Аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газар нь төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас эрх шилжүүлсэн шийдвэртэй төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг аймгийн Засаг даргаар батлуулан Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.1³-д заасан хугацаанаас хоцроон shilendans.gov.mn цахим системд байршуулсан байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж байсан ч ажлын гүйцэтгэл хангалтгүй тул гэрээг цуцалсан “Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум” болон шинээр хэрэгжих “Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон” төсөл, арга хэмжээний ажлын тоо хэмжээг аймгийн ЗДТГ-ын даргын 9/875, 8/877 албан бичгээр 2025 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдөр аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газарт хүргүүлсэн байна.

Захиалагчаас ажлын тоо хэмжээг хүргүүлэхдээ Хэнтий аймгийн 2025 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд ХАА зарлахаар төлөвлөсөн хугацаанаас 22-78 хоногоор хоцроосон боловч ТАХ-ний худалдан авах ажиллагааг Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд заасан хугацаанд багтаан зохион байгуулсан байна.

Харин “Инженерийн бэлтгэл арга хэмжээ-Бэрх тосгоны үерийн хамгаалалтын барилга байгууламж, хөрсний ус зайлуулах шугам сүлжээ /Хэнтий, Батноров сум” төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгийг сонгон шалгаруулах үнэлгээний хорооны зөвлөмж 2025 оны 6 дугаар сарын 9-нд гарсан нь дээрх хуулийн хугацааг хэтрүүлсэн тул ажил гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулаагүй байна.

Худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулагдсан “Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум” төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагаанд 3 оролцогч саналаа ирүүлснээс хамгийн бага үнийн санал ирүүлсэн оролцогчийг “Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/ төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагаанд 6 оролцогч орсноос тендерийн шаардлага хангаагүй 5 оролцогч нь хасагдаж үлдсэн 1 оролцогч шалгарсан.

2.2. Худалдан авах ажиллагааны явцад гомдол гараагүй байна.

³ 6.1.1. тухайн жилийн төсөв, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, орон нутгийн хөгжлийн сангийн төлөвлөлтийг жил бүрийн 01 дүгээр сарын 10-ны өдрийн дотор;

Тайлант хугацаанд зохион байгуулсан худалдан авах ажиллагааны явцад Сангийн яам болон Монополын эсрэг газарт гомдол гараагүй байна.

БҮЛЭГ 3. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний 83.0 хувь нь бүрэн хэрэгжсэн ч техникийн хяналт хэрэгжүүлсэн эсэх нь тодорхойгүй байна.

3.1. Төсөл, арга хэмжээг ажлын гүйцэтгэлд үндэслэн хугацаанд нь санхүүжүүлсэн байна.

ТЕЗ-аас эрх шилжсэн 6 төсөл, арга хэмжээ:

- 15,785.7 сая төгрөгийн 3 ТАХ бүрэн хэрэгжсэн,
- 11,611.3 сая төгрөгийн 2 ТАХ хэрэгжиж байгаа,
- 2,749.0 сая төгрөгийн 1 ТАХ хэрэгжээгүй.

Дүрслэл 3. Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт

Харин “Үүрэн холбооны сүлжээ /Хэнтий, Норовлин, Галшар, Батноров, Биндэр, Баян-Адарга, Дадал, Дархан, Баянмөнх сум/” төсөл, арга хэмжээ нь худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулж гэрээ байгуулсны дараа оролцогч шүүхэд гомдол

Тайлант онд нийт 2,608.1 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосноос төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчид 2,535.3 сая, захиалагчийн хяналтын зардалд 46.1 сая, зохиогчийн хяналтын зардалд 20.0 сая, нормчлолын санд 3.6 сая төгрөгийг тус тус олгож, барьцаа хөрөнгийн дансанд 3.1 сая төгрөгийг байршуулсан байна.

“Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/”, “Сургуулийн барилга, 640 суудал /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/”, “Хатуу хучилттай авто зам, 4.1 км /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/” төсөл, арга хэмжээний санхүүжилт аймгийн хөрөнгө оруулалтын дансаар дамжиж олгогдоогүй байна.

3.2. Төсөл, арга хэмжээнд захиалагчийн техник хяналт хэрэгжүүлсэн ч фото зургаар баримтжуулан тайлагнаагүй байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн төсөл, арга хэмжээнд аймгийн ГХБХБГ нь 2025 онд 3 төсөл, арга хэмжээнд захиалагчийн техникийн хяналт хэрэгжүүлж ажлын 3,665.8 сая төгрөгийн гүйцэтгэлийг баталгаажуулснаас 1 төсөл, арга хэмжээнд 5 удаа захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлсэн ажлын тайланг фото зургаар баримтжуулсан бол 2 төсөл, арга хэмжээ гэрээний хугацаанд он дамжин хэрэгжиж, 1 төсөл, арга хэмжээ тендерийн маргаантай байдлаас шалтгаалан хэрэгжээгүй байна.

Тайлант онд “Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/”, “Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Хэнтий, Мөрөн сум/” төсөл, арга хэмжээнд захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлсэн талаар ажлын тайлан гаргаагүй, фото зургаар баримтжуулаагүй байна.

Шийдвэрлэлт: /Аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газарт албан шаардлага/

"Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/ төсөл, арга хэмжээнд хийгдсэн их засварт ашигласан модон материалд галд тэсвэржилтийн дүгнэлтийг Гамшиг судлалын хүрээлэнгийн 2025.08.14-ны №D12034 тоотор, ОХУ-аас импортолсон усан суурьт будагт Барилга хөгжлийн төвийн №544/2024 тохирлын гэрчилгээ, өнгөлгөөний замаскт Барилга архитектурын корпорацийн 2023.05.01-ны №КБХЭ 18/23 шинжилгээ хийлгэн хадгаламжийн нэгжид баримтжуулсан байна.

"Галбын тос" ХХК-ны гүйцэтгэсэн 438.6 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй "Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/-ын их засварын ажлыг 2025 оны 8 сарын 13-нд ашиглалтад хүлээн авсан байна.

Харин "Чингис хотын бохир усны төв коллекторын 1,2,3,4 дүгээр шугамын шинэчлэл, даралтат шугам, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/" ажил 30%-ийн гүйцэтгэлтэй, "Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Хэнтий, Мөрөн сум/" 85%-ийн гүйцэтгэлтэй гэрээний дагуу үргэлжилж байна.

Зураг 1. Чингис хотын инженерийн шугам сүлжээний ажил

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 3 төсөл, арга хэмжээний мэдээллийн самбарыг стандартын дагуу хийж төсөл, хэрэгжүүлэх талбайд байршуулах талаар Барилгын тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1.2 -т заасан захиалагчийн чиг үүргийг хэрэгжүүлээгүй байна.

Шийдвэрлэлт: /Аймгийн Засаг даргад зөвлөмж/

3.3. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн ажлыг бүрэн бүртгэж, зориулалтын дагуу ашиглаж байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын нийт 15,785.6 сая төгрөгийн хөрөнгийг Бэрх тосгоны ЕБС, Өмнөдэлгэр сумын ЕБС, Бэрх тосгоны "Бэрх хөгжил ААТҮГ"-ын үндсэн хөрөнгөнд тус тус бүртгэсэн байна.

д/д	Төсөл, арга хэмжээ	Бүртгэсэн		
		байгууллага	Тушаалын дугаар	Дүн /төгрөг/
1	Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	Бэрх ЕБС	2025.12.26 №А/39	438,624,900.0
2	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/	Өмнөдэлгэр ЕБС		9,351,175,057.0

3	Хатуу хучилттай авто зам, 4.1 км /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	Бэрх хөгжил ААТҮГ	2024.12.28 №А/10	5,995,859,600.0
	ДҮН			15,785,659,519.0

Хүснэгт 4. Хөрөнгө бүртгэсэн байдал

Тус хөрөнгө оруулалтын дүнд Өмнөдэлгэр сум, Бэрх тосгоны ЕБС-ийн 1500 гаруй хүүхдийн сурах орчныг сайжруулсан, хатуу хучилттай автозам ашиглалтад оруулснаар Бэрх тосгоны оршин суугчдын зорчих хөдөлгөөнийг нэмэгдүүлсэн бол Мөрөн сумын иргэдэд үйлчлэх төв, "Үүрэн холбооны сүлжээ /Хэнтий, Норовлин, Галшар, Батноров, Биндэр, Баян-Адарга, Дадал, Дархан, Баянмөнх сум/" төсөл, арга хэмжээ ашиглалтад орсноор төрийн үйлчилгээ болон дэд бүцийн хүртээмж сайжирч 430 гаруй малчин өрхөд харилцаа холбооны үйлчилгээ хүрч улс, аймгийн дунд хугацааны бодлогын зорилтын үр дүнг нэмэгдүүлэхээр байна.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ:

- УТХО-аар 2025 онд шинээр хэрэгжүүлэх 1 төсөл арга хэмжээний санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаатай уялдуулан тэнцүү хуваарилж төлөвлөөгүй байна.
- Зохиогч болон захиалагч нь хяналт хэрэгжүүлсэн талаар тайлан бэлтгэж, фото зургаар баримтжуулах чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна.
- Захиалагч нь төсөл, арга хэмжээний ажлын тоо хэмжээг төлөвлөгөөнд заасан хугацаанд хүргүүлээгүй, мэдээллийн самбарыг холбогдох хууль, стандартын дагуу байршуулаагүй байна.

АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ:

Аймгийн Засаг дарга Д.Аюурбунь-д

- Төсөл, арга хэмжээний ажлын тоо хэмжээ, техникийн тодорхойлолтыг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасан хугацаанд багтаан хүргүүлэх, мэдээллийн самбарыг стандартын дагуу байршуулах талаар холбогдох хуульд заасан захиалагчийн чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах

---o0o---